

Valtioneuvostolle

Yliopistolain 68 §:n 2 momentin mukaisesti kutsuttuna käyttämään puhevaltaa valtioneuvostossa esitän Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta seuraavaa.

Lausun erikseen kustakin esityksen kolmesta keskeisestä, toisiinsa liittyvästä asiasta: hakemusmaksu, lukuvuosimaksujen täyskatteellisuus ja tilauskoulutus.

Lukuvuosimaksujen täyskatteellisuus

Katson, että ehdotus on kokonaisuutena tarkoituksenmukainen toteuttamaan nykyisen hallitusohjelman kirjauksen lukuvuosimaksujen täyskatteellisuudesta. Valitussa toteuttamisvaihtoehdossa on joustoa, ja korkeakoulujen erilaiset tilanteet otetaan riittävästi huomioon. Pidän myös hyvänä, että täyskatteellisuutta tarkastellaan vuosi- ja yliopistotasolla ja että ulkopuoliset apurahat ja avustukset mahdollistetaan.

Haasteena lukuvuosimaksujen täyskatteellisuuteen siirryttäessä on, että yliopistojen omien apurahojen määrää joko tulee merkittävästi laskea tai lukukausimaksuja nostaa, joka puolestaan johtaa luultavasti siihen, että Suomeen tulevien korkeakoulutettavien opiskelijoiden nuorten määrä laskee, kuten myös OKM on omassa arviossaan todennut. Tämä saattaa heikentää monen alan työvoimapulaa. Kansallisena tavoitteena on kolminkertaistaa kansainvälisten opiskelijoiden määrä sekä saada 75 prosenttia heistä työllistymään Suomeen. Kokonaistilanteen kehittymistä tulee tarkasti seurata ja näitä kansallisia tavoitteita vasten arvioida, miten korkeakoulujen käytettävissä oleva rahoitus kehittyy maksujen käyttöönoton myötä ja miten täyskatteellinen järjestelmä toimii käytännössä.

Kannatan maksuttomuuden ulottamista tilapäistä suojelua saaviin. On hyvä, että perusteluissa on otettu esiin myös yhteistutkintoihin liittyviä tilanteita. Kiinnitän huomiota siihen, että kuluttajansuoja- ja sopimusoikeudellisen sääntelyn mahdollinen soveltaminen täyskatteellisiin lukuvuosimaksuihin jää epäselväksi. Samoin täyskatteellisuuden tarkka määrittely on jätetty avoimeksi.

Hakemusmaksu

Pidän myönteisenä, että kohtuullinen hakemusmaksu otetaan käyttöön esitetyllä tavalla heikkotasoisten hakemusten karsimiseksi ja tarpeettoman työn vähentämiseksi. Perimisen perusteena oleva hakijan kansalaisuus on selkeä ja helpoin toteuttaa.

Tilaukoulutus

Kannatan esityksen tavoitetta estää tilaukoulutusta, jossa tilaajan tarkoituksena on välittää opiskelijoita yliopiston tutkinto-opiskelijoiksi siten, että opiskelijoiden välittäminen on voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. Pidän myönteisenä myös sitä, että perusteluissa korostetaan tilaajan voivan olla myös ulkomainen yliopisto.

Helsingissä 16. päivänä toukokuuta 2024

Kaarle Hämeri
Kansleri
Helsingin yliopisto